

MAAOMAAVALITSUS

EESTI MAAOMAAVALITSUSTE LIIDU HÄALEKANDJA

16. novembril 1935. a.

Nr. 11

KOLMETEISTKÜMNES AASTAK.

Väljaandja: Eesti Maaomavalitsuste Liit.

Toimetaja: A. Loorits.

Tellimise hind:	Toimetus ja talitus:	Kuulutuste hind:
Aastas . . . . . Kr. 5.—	Tallinnas, Suur Roosikrantsi nr. 12. Tel. 452-72. Posti j. arve nr. 252.	1 lhk. Kr. 20.—, ½ lhk. Kr.
Pooles aastas . . . . . „ 2.50	Jooksvad arved: Eesti Panga Tal.	10.—, ¼ lhk. Kr. 5.—, ⅛ lhk.
1923 aastak. . . . . „ —.50	linna osak. nr. 609, E. Rahvapangas	Kr. 2.50, ⅛ lhk. Kr. 1.25.
1924—1934. a. à . . . . . „ 2.50	nr. 991 ja Põllumeeste keskpangas nr. 728.	Dokumentide kaotamise kuulu- tused 50 senti dokumendi pealt.

Ilmub üks kord kuus, 12 numbrit aastas.

SISU:

Omavalitsuste maksumäärade ja eelarvete kinnitamisest	Lhk. 163
Omavalitsuste perekonnaseisuametnikkude ülesandeid perekonnanimede ja nimede eestistamisel. Oskar Angelus	„ 166
Vallavalitsuse tulude ja kulude kokkuvõtted 1935./36. a. eelarvete järele	„ 168
Vallasekretäride palga ja tööolude korral- damisest	„ 172
Vallavalitsused ja seltskonnategevus	„ 174
Omavalitsuste tegelasi	„ 175
Küsimusi ja vastuseid	„ 175
Kuulutusi	„ 162

Kuulutatakse maksvusetaks:

Kristjan Kaarli pg. Lepp'a hobusepass, väljaantud Vötikvere vallavalitsusest 10. okt. 1922. a. Nr. 946 all.

Perekonnaseisu**Kantseleimargid**

25- ja 50-sendilised

on saada

Eesti Maaomavalitsuste Liidu

büroost

hinnaga 10 senti poogen (20 tükki).

Eesti Omavalitsuste Kinnitus A.-S.**„OMA“**

**Põhi- ja tagavarakapitalid üle
Kr. 520.000.—**

toimetab

tule-,

elu-,

rahe-,

koduloomade-,

murdvarguse- ja

klaasikindlustusi

Edasikindlustuste vastuvõtmine valdade vastastikku kindlustusseltsidelt.

Seltsi osanikkudeks on kõigi maakondade omavalitsused, paljud linna-, alevi- ja valdade omavalitsused.

Seltsil omad majad Tartus ja Viljandis.

Juhatus ja peakontor: Tartus, Riia tn. 41, telef. 244 ja 5-62.

Peaagentuurid:

Tallinnas, Väike-Karja tn. 3, telef. 437-59.

Rakveres, Viru Pangas, telef. 109.

Pärnus, Rütli tn. 29, telef. 2-30.

Agentuurid kõigil pool üle maa.

Tähelepanu!

Liidu laos on veel piiratud arvul saadaval

„Sundnormide kogu maaomavalitsuste kohta“

Koostanud E. Maddison ja J. Kaiv.

Liidu juhatuse otsusega on otsustatud, et likvideerida ladusolevat vähest tagavara lõpulikult ja et vastutulla raamatu tarvitajatele, müüa viimaseid eksemplare broshüüritult 6 krooni ja nahkkoites 8 krooni 50 senti eksemplar.

Raamat sisaldab üle 1000 lehekülje ja mahutab eneses kogu vene- kui ka omariikluse aegse normide kogu maakonna-, valla-, alevi- ja osaliselt ka linnaomavalitsuste kohta.

See raamat ei tohiks puududa üheski omavalitsuse- ega riigiasutuses ja on vajaliseks käsiraamatuks igale omavalitsustegelasele ja ka igale kodanikule.

Tellimised saata: Eesti maaomavalitsuste liit,
Tallinn, S. Roosikrantsi 12.

Omavalitsuste maksumäärade ja eelarvete kinnitamisest.

Valla- ja maaomavalitsuste sissetulekute, väljaminekute, eelarvete ja aruannete ajutine seadus (RT 18/19 — 1920) kui ka Linna sissetulekute, väljaminekute, eelarvete ja aruannete seadus (VSKK 274 — 1917) nägid ette ja määrasid kindlaks kuupalju — millise kõrgema ulatuse ni ehk ülemmäärani — omavalitsused võisid määrata ja võtta igat maksu üksikult maksuobjektilt. Ainult mõned maksud olid ülemmääradega piiramata, nagu: valla- ja maaomavalitsuste ühine laada- ja turuplatside maks, vallaomavalitsuste veskite maks, maaomavalitsuste trahterimaks ja linnaomavalitsuste trahterimaks, kõnniteede ehituste teostamisel sulgemise maks ning turu- ja laadamaks.

Valla- ja maaomavalitsuste sissetulekute, väljaminekute, eelarvete ja aruannete ajutise seaduse muutmise ja täiendamise seadusega (RT 3 — 1921, sead. 19) kaotati ülemmäärad vallaomavalitsuste veskite maksul (selle ümbernimetamisega tööstusmaksuks ja võtmise laiendamisega), aurumasinatate ja naftamootorit maksul, jalgrattamaksul, veoärimaksul, sõiduhobuste ja tõldade maksul ning maaomavalitsuste maksudel liikumise abinõudelt veeteedel ja suvitajatelt. Tähendatud maksude ülemmäärade asemele seati maa- ja vallavolikogude poolt määratud maksude kinnitamine Siseministrilt kokkuleppel Rahaministriga. Linna sissetulekute, väljaminekute, eelarvete ja aruannete seaduse muutmise ja täiendamise seadusega (RT 3 — 1921, sead. 20) samuti kaotati ära ülemmäärad ja seati kinnitamine Siseministrilt kokkuleppel Rahaministriga selle seaduse §§ 71, 74, 79, 80, 88, 92, 97, 98, 102 ja 105 ettenähtud: veo ja kande-kauplemise maksu, vooari maksu, veesõidukite maksu, kuulutuste- ja reklaamimaksu, ehitusplaanide kinnitamise maksu, kaalumaksu, hobuste- ja sõidukite maksu, koertemaksu, jalgrattamaksu ja suvitusmaksu. Omavalitsuste maksuseaduste muudatuste seadusega (RT 32 — 1926) maksude kinnitamine pandi ainuüksi Rahaministrile, Siseminister vabanes sellest. Aleviomavalitsuse maksude kinnitamist keskvalitsuse poolt seadustes otselt ei mainita. Et aga Ajutise aleviseaduse (VSKK 187 — 1917) § 126 määrab aleviomavalitsuse maksude võtmiseks

sama viisi ja korra, mis on maksvusel linnaomavalitsuse maksude kohta, siis on kinnitamine laiendatud ka aleviomavalitsuse maksudele: vooariaridelt, eraisikute hobustelt ja sõiduriistadelt, koertelt, jalgratastelt, paatidelt ja süstadel, kuulutus- ja reklaamidelt, veo- ja kande-kauplemiselt, kogukondlikkude kaalude tarvitamiselt, suvitajatelt ja turgude, tänavate ja platside müügikohtadeks tarvitamiselt.

Maksude ülemmäärade seadustest kaotamise põhjustasid nii raha süsteemi muudatused, kus rublade ja kopikate asemele lasti käiku margad ja pennid ning viimaste asemele kroonid ja sendid, kui ka raha väärtuse sagedased kõikumised — langu- sed ja tõusud, mis tingisid vastavalt ka kiire vajaduse maksumäärade kõrgendamiseks või alandamiseks ning nõudsid seaduste sellekohaselt kiiresti muutmisi, millele aeglaselt, pikamööda teotseval seadusandlusel oli raske jõuda järele. Maksude ülemmäärade kaotamisega jäi maksude kõrgus seadustega piiramata, maksustamine muutus painduvamaks, omavalitsused said võimaluse määrata makse vastavalt oma igakordsetele vajadustele ja selleaegse raha väärtuse arvestamisega.

Kuid maksude ülemmäärade seadustest kaotamisega omavalitsused ei saanud siiski piiramata vabadust maksude määramiseks. Omavalitsuste poolt määratud maksude kinnitamisele allutamiseega läks maksumäärade kontrollimine nende kinnitajale, kes võib jätta määratud maksud kinnitamata, kui leiab mõne maksu liialt üleskruvituks, maksnikkude mõnele liigile ebaühtlaselt ja ebaõiglaselt üleliia koormavaks, või kui maksud üldse on tõstetud liialt kõrgeks, nii et ulatuvad üle maksnikkude kandejõu ja ähvardavad neid ruinerimisega. Määratud maksude kinnitamata jätmisel omavalitsus on sunnitud neid alandama vastavalt kinnitaja nõuetele. Maksude kinnitamise kord võimaldab kaitsta maksnikke ebaõiglaselt ja üleliia maksudega koormamise eest.

Maksumäärade kinnitamisel Majandusministeerium (end. Rahaministeerium) valvab selle järele, et omavalitsused maksustamisega ei liialdaks, maksnikke liialt ei koormaks, järelikult — püüab taotleda, et maksud oleksid võimalikult madalad. Kas määratud ja kinnitatud maksudest

omavalitsuse vajalikkude kulude katmiseks jätkub, selle jälgimine ei kuulu Majandusministeeriumile ja selle kohta temal ei olegi andmeid, kuna kulusid temale ei esitata. Maksude määramisel omavalitsustel enestel puudub ka veel selge ülevaade oma kulude tõeliku vajaduse ulatusest. Nagu teada, eelarveaasta algab 1. aprillist. Eelarved peavad olema koostatud aegsasti enne eelarveaasta algust: valla- ja maavalitsustel — hiljemalt 1. jaanuariks, alevi- ja linnavalitsustel — hiljemalt 1. veebruariks. Kuna tuludest olevad kulud, niivõrt kui tulud võimaldavad kulusid, siis ei saa asuda eelarve koostamisele enne kui tulud on selgitatud ja kindlaks kujunenud, maksud määratud ja kinnitatud. See sunnib omavalitsusi määrama maksud ja nõutama nende kinnituse aegsasti enne eelarve koostamist, millal ei ole veel jooksvagi aasta kõigi kulude ulatus täielikult selgunud, seda vähem suudetakse ette aimata ja kalkuleerida järgneva aasta kulude ulatust. Selletõttu maksud määratakse huupi, ilma tarvitamise kalkulatsioonideta.

Üldiselt omavalitsused ei ole maksustamisega liialdanud, ei ole püüdnud ajada makse kõrgeks, arvatud välja vallaomavalitsuste tööstusmaks üksikutelt suurematelt tööstusettevõtetelt, mille määramist mõnikord maksu kinnitajal on tulnud pidurdada. Enamasti on püütud maksud hoida võimalikult madalad, sest maksude määravad on ise maksnikud ja maksnikude esindajad. Küllalt on olnud juhuiseid, kus volikogu vähendas valitsuse poolt ettepanud maksumäärasid, hoolimata hädaliste vajaduste rahuldamata jäämisest. Omavalitsuste tulude vähesus üldse ja sealjuures veel samadegi väikeste maksude vähesa arakasutamise tagajärjeks viimasel ligikaudu paaril aastakümnel on olnud: omavalitsuste elamine peost suhu — kõige hädalisemate jooksvate tarvete rahuldamine, osalt vanade varade kasutamise ja kulutamiseega. On tarvitatud ära eelmiste sugupõlvade kogutud kapitali ja varandusi, peetud vanaks ja lastud laguneda nende ehitusi, ilma vastavaid väärtusi asemele muretsemata. Kui midagi tehtud on, siis enamasti laenude abil, kusjuures sagedasti nurisetakse, et laenu antavat vähe, ainult kuni 75 või 80%, aga mitte 100% ettevõtte väärtusest. Selviisil edasiteotsemine võib viia omavalitsused viimaks ülesaamata majanduslistesse raskustesse, millesse mõned omavalitsused juba ongi sattunud.

Omavalitsuste ajutine järele-valve seadus (RT 78 — 1919), pannud linna- ja maaomavalitsuste tegevuse järelevalve Siseministrile ning valla- ja aleviomavalitsuste tegevuse otsese järelevalve maavalitsustele, õigustas neid jälgima alluvate omavalitsuste tegevust ainult seaduslikkuse seisukohalt, protesteerima seaduste rikkumisi ja taotlema rikkumiste kõrvaldamist administratiivkohtu kaudu. Kuidas omavalitsused oma eelarvetega oma tarbeid rahuldasiid, kas küllaldaselt või hädavaevalt ja millisel määral kasutasid selleks oma tulusid ja maksude võtmise võimalusi, kas täies ulatuses või osalt, need olid otstarbekohasuse küsimused omavalitsuste eneste poolt lõplikult lahendatavad, mis ei sisaldanud seaduste otsest rikkumist ega midagi seadustevastast, millede lahendamise suhtes järelevalveasutustel ei olnud mingit õigust ega mõju. Omavalitsuste eelarvete sisulise külje — tulude ja kulude suuruse ning otstarbekohasuse kohta — ei olnud järelevalveasutustel õigust kaasa kõnelda. Kui eelarve seaduserikkumist ei sisaldanud, teda protestida ega tema täitmist protestimisega seisma panna ei saadud, siis ta astus jõusse iseenesest, automaatselt. See olukord on nüüd suurel määral muutunud.

Viimasel ajal on omavalitsuste järelevalvet kõvendatud, muu seas omavalitsuste eelarved allutatud järelevalveasutuste kinnitamisele. Linnaseaduse muutmise dekreediga (RT 25 — 1934) ja Alevisaaduse muutmise dekreediga (RT 36 — 1934) pandi linna- ja aleviomavalitsuste eelarvete kinnitamine Siseministrile ning Omavalitsustesse puutuvate seaduste muutmise ja täiendamise seadusega (RT 109 — 1934) pandi vallaomavalitsuste eelarvete kinnitamine ajutistele maavalitsustele. Omavalitsuste eelarvete kinnitamine suurendab tublisti selle teostajate — Siseministeeriumi ja maavalitsuste kohuseid ja vastutust.

Varemalt, omavalitsuste eelarvete ainult seaduslikkuse kontrollimisel, oli järelevalveasutuse kohuseks jälgida ja valvata selle järele, et eelarvesse on võetud kõik kohuslikud kulud ja, et tulud ja kulud on paigutatud õieti, eelarve nomenklatuuriga ettenähtud vastavate peatükkide ja paragrahvide alla, ning põhjendatud kalkulatsioonidega ja seaduslikkude korraldustega. Eelarve sisusse — millisel määral sellega omavalitsuse ülesandeid täideti ja ühiskondlikke vajadusi rahul-

dati — järelevalveasutusel ei olnud õigust tungida. Eelarve sisu määramine oli iga omavalitsuse enese asi ja vastutus selle eest langes täieliselt igale omavalitsusele enesele.

Maksmapandud omavalitsuste eelarvete kinnitamise kord muutis omavalitsuste poolt koostatud ja vastuvõetud eelarved ettepanekuteks, milliseid järelevalveasutus võib kinnitada või jätta kinnitamata, kui leiab neis puudusi. Eelarve kinnitamine ei ole paljas vormi-täitmine; eelarve kinnitamisel ei saa enam piirduda ainult seaduse nõuetele vastavuse kontrollimisega, nagu seni. Eelarve kinnitamisega järelevalveasutus võtab omale ka vastutuse eelarve sisu otstarbekohasuse ja ulatuse — ühiskondlikkudele vajadustele vastavuse eest. Kuna eelarve on omavalitsuse majandusliku tegevuse aluseks, siis eelarvete ja aruannete kinnitamisega kandub järelevalveasutustele ka osa vastutusest omavalitsuste majandamise korralikkuse ja edukuse eest üldse. Vastutuse kandmine kohustab ja sunnib järelevalveasutusi jälgima ja kontrollima ka kinnitamiseks esitatud eelarvete üksikuid tuluja kulumäärasid: kas ja kuivõrt nendega on nähtud ette omavalitsuse kõigi ülesannete teostamine, kas ja kuivõrt nad seda võimaldavad, selleks küündivad või on vajalikud. Eelarvete sisuline kontrollimine nõuab järelevalveteostajatelt rohkem ja põhjalikumat kui seni ülevaadet ja selgust mitte ainult omavalitsuste jooksvatest tarvetest, mida pakuvad nende aasta eelarved, vaid ka omavalitsuste kõigi asutuste ja ettevõtete kohapealsest seisukorrast ja tuleviku vajadustest ning vajaduste rahuldamise võimalustest. Järelevalve teostajatel peab olema ülevaade ja selgus: kuidas omavalitsuste asutused ja ettevõtted on varustatud vajalikkude sisseseadetega ja teotsemise abinõudega; millises seisukorras on asutuste ja ettevõtete ruumid, kas ja kuivõrt need vastavad vajadustele, kunas vajavad parandusi ja uuendusi; kuidas võimaldub paranduste ja uuenduste teostamine, uute sisseseadete muretsemine jne. Seesugust ülevaadet ja tuleviku vajaduste eest hoolitsemise jälgimist kergendab omavalitsuste mitmeaastaku majandamise kava, milles oleks nähtud ette: millised suuremad harukordsed ülesanded (asutuste ja ettevõtete sisseseadete uuendamised, seniste hoonete parandamised, uute hoonete ehitamised jne.) osutuvad vajalikuks teostada ja kunas — millistel aastatel; mis

nad võivad minna mksma ja kas ja kuipalju võib jätkuda nende teostamiseks harilikke jooksvaid tulusid, palju tuleb puudus ning kuidas võimaldub puuduva osa katmine — mitme aasta peale jaotamisega ja tagavaraks valmis kogumisega. Omavalitsuste majandamise kava vajadust põhjendati ja selgitati pikemalt „Maaomavalitsuse“ s. a. nr. 10.

Omavalitsuste eelarvete kinnitamine Siseministeeriumilt ja ajutistelt maavalitsustelt, maksumäärade kinnitamine aga endistviisi: Majanduseministeeriumilt võib tekitada soovimatuid vastolusid ja raskusi. — Eelarve koosneb kahest osast — tuludest ja kuludest, mis moodustavad ühise terviku. Selle terviku kandvaks osaks on tulud. Kulud olenevad tuludest, niipalju kui on tulusid, samapalju võib määrata ka kulusid. Omavalitsuse eelarve kandvast osast, selle tuludest tähtsa osa — omavalitsuse maksud — kontrollib ja kinnitab Majanduseministeerium, kellel ei ole andmeid ega ülevaadet neist kulusid, mis omavalitsuse ülesannete täitmiseks tarvilikud ja millede katmist tema poolt kinnitavad maksud peavad võimaldama. Omavalitsuse eelarvet tervikuna, milles kandvaks osaks on Majanduseministeeriumi poolt kinnitatud maksud, kontrollib ja kinnitab lõplikult järelevalveasutus — Siseministeerium või ajutine maavalitsus, kes kannavad ka vastutust omavalitsuse ülesannete korralikult täitmise võimaldamise eest. Seega omavalitsuse eelarve kui terviku üht osa — omavalitsuse makse — kontrollivad ja kinnitavad kaks asutust: Majanduseministeerium ja omavalitsuste järelevalveasutus — Siseministeerium või ajutine maavalitsus, kusjuures viimased on sõltuvad esimesest. Juba see, omavalitsuste eelarvete ühe osa kahekordne — kahelt asutuselt — kinnitamine on ülearune ja asjata. Peale selle, omavalitsuste eelarvete tervikuna kontrollimisel ja kinnitamisel järelevalveasutus võib leida, nagu varemaltki on juhtunud, et mõne omavalitsuse eelarve ei võimalda tema ülesannete tarvilikul määral täitmist, mõne kohaliku ülesande jaoks ei ole määratud vajalikke kulusid ja selleks ei jatku ka tulusid, kuna maksud on määratud ja kinnitatud madalatenä. Järelevalveasutus ei või seesugust puudulikku eelarvet kinnitada, ta peab taotlema tulude ja kulude tasakaalustamist ning selleks maksude uuesti määramist ja kinnitamist, mis tekitab aegaviitva kirjavahetuse kolme asu-

tuse vahel maksumäärade suhtes kokkuleppe saavutamiseks, viivitab ja raskendab eelarve lõplikult valmistamist ja jõusse pääsemist. Eriti vallaomavalitsuste maksumäärade eelarvetest eraldi kinnitamine on üleaarne veel seetõttu, et nende kõrgem ulatus on üldiselt lubatud ja juba ette kinnitatud, määramine piiratud ja ühtlustatud Siseministri ja Majanduseministri kokkuleppel maksmapandud ülem-

määradega ja juhtnööridega (RT 1 — 1932). Samuti võidakse üldiselt korraldada, piirata ja ühtlustada ka linna- ja aleviomavalitsuste maksude määramist, kui seda peetakse vajalikuks. Sellest kõigest järeldub, et omavalitsuste maksumäärade kinnitamine eelarvetest eraldi on otstarbetu, tuleks ära muuta ja jätta järelvalveasutustele ühes eelarve tervikuna kinnitamisega.

Omavalitsuste perekonnaseisuametnikkude ülesandeid perekonnanimede ja nimede eestistamisel.

Oskar Angelus.

Omavalitsuste perekonnaseisuametnikud täidavad juba kümme kuud ülesandeid perekonnanimede ja nimede eestistamise ja eestikujuliste, kuid halva või labase tähendusega või halva kõlaga perekonnanimede muutmise alal vastavalt Siseministri 14. detsembri 1934 otsusele perekonnanimede ja nimede muutmise soovivalduste otsustamise asjas (RT 107 — 1934). Tükk tööd on juba seljataga ja see annab võimaluse selgitada, kuidas omavalitsuste perekonnaseisuametnikud on hakkama saanud neile pandud ülesannetega kõnesoleval alal ja missugused on need eksitused, mis kõige enam korduvad, ja arusaamatused, mis tegeliku töö juures kõige rohkem nõuavad peamurdmist.

Sarnane selgitustöö on hädavajaline, vaatamata sellele, et osa tööd on juba tehtud, kuid suurem töö seisab veel ees. Kuigi oma perekonnanime ja nime on juba eestistanud kümneid tuhandeid eestlasi, on sellest veel vähe, nende arv peab tõusma sadadesse tuhandetesse, siis alles võime öelda, et Eesti on ka perekonnanimedelt ja nimedelt tõesti eestlaste maa. Aktsiooni heaks ja täielikuks kordaminekuks peavad peale teiste käed kindlasti külge panna ka omavalitsuste perekonnaseisuametnikud, kes ei tohi olla loidudeks pealtvaatajateks aktsiooni läbiviimisel ja etendada ükskõikse bürokraadi osa, kes vaid kuidagi täidab temale pandud kantsleilisi ülesandeid; nad peavad ihu ja hingega asja juures olema, õhutama kodanikke ja neile kergendama asjajamist, selgitama ja ära ootama korraldusi ja näpunäiteid, oma algatusel oma tegevuspiirkonnas esmajoones seadma asja nii, et ta hästi ja eeskujulikult oleks seatud.

Perekonnanimede ja nimede eestista-

misel või halvakõlaliste eestipäraste perekonnanimede muutmisel tuleb kõigepealt pidada silmas, et kodanikkudele ei tehtaks takistusi asjatute vormaalsuste tagaajamisega ja asja viivitamisega, sest see võtab kodanikult tuju ajada eestistamise või muutmise asja, võib teda viia nii kaugele, et asjale lööb käega ja — mis kõige halvem — võib temas tekitada sarnase meeoleu, et ta oma sugulastele, sõpradele ja tuttavatele ei soovitagi perekonnanime või nime eestistamist ettekäändel, et see olevat tehud väga keeruliseks ja aega viitvaks. Sarnasel viisil võib siin ja seal tekkida isegi vastuaktsioon ja seda asja ajavate ametnikkude süü läbi, ebaõigelt asjasse suhtumise ja asjast arusaamise tõttu. See aga on lubamatu. On selge, et siin ja seal võib leida aset põhimõtteline vastupanu eestistamise aktsioonile väga mitmesuguseil põhjustel, kuid see pole tähtis ega tohi kedagi heidutada, vastaseid leidub igal pool ja alati iga aktsiooni juures.

Teiselt poolt peavad omavalitsuste perekonnaseisuametnikud perekonnanimede ja nimede eestistamisel ja muutmisel muidugi täitma kõik seaduste ja määrustega maksmapandud eeskirjad selle eestistamise ja muutmise alal; perekonnaseisuametnikud ei saa siin talitada oma äranägemise või heaksarvamise järgi. See tooks asjasse segadust ja oleks kahjulik aktsiooni heale kordaminekule, sama kahjulik kui mittevastutulek kodanikkudele. Omavalitsuse perekonnaseisuametniku vastutulelikkus kui ka maksvate eeskirjade korrapärane täitmine perekonnanimede ja nimede eestistamise või muutmise alal tagab kõige paremini käimasoleva aktsiooni hääd kordaminekut.

Omavalitsuste perekonnaseisuametnikkude poolt Perekonnanimede ja nimede korraldamise määruse (RT 102 — 1934) § 26 põhjal Siseministeeriumile saadeta-vaist perekonnanimede ja nimede muutmiste aktest, samuti Siseministeeriumi üldosakonna ringkirja Nr. 751 — 24. maist s. a. põhjal Siseministeeriumi kaudu Riigi Teatajale saadetavatest perekonnanimede ja nimede muutmise kuulutustest, edasi veel mitmesugustest omavalitsuste ja koguduste perekonnaseisuametnikkude poolt Siseministeeriumile esitatud järelepärimistest ja kodanikkude kaebtustest omavalitsuste perekonnaseisuametnikkude tegevuse vastu perekonnanimede ja nimede eestistamise või muutmise alalt selgub, et paljud omavalitsuste perekonnaseisuametnikud pole veel küllaldaselt tutvunud perekonnanimede ja nimede muutmise korraga, milletõttu sel alal juhtub veel palju vigu ja arusaamatusi, mis takistavad ametiasutuste tööd kõnesoleval alal ja — mis peaasi — loovad takistusi perekonnanimede ja nimede eestistamise aktsiooni läbiviimisel. Need vead ja arusaamatused on peamiselt järgmised.

1. *Sooviavalduste esitamine.* Kuna Perekonnanimede korraldamise seaduse (RT 91 — 1934) § 9 p. 1 põhjal tähendatakse sooviavalduses muu seas ka naise nimi ja kuna BES § 5 põhjal naine kannab oma abielumehe perekonnanime, siis saab abielus olijatest perekonnanime muutmise soovi avaldada ainult mees. Naise nõusoleku allkirja kehtiv seadus vastandina endisele Nimekorralduse seadusele ja kõigile tema eelkäijatele ei nõua (Nimekorralduse seaduse § 11, RT 52 — 1934; Perekonnanimede muutmise seaduse § 1, RT 57 — 1930; Perekonnanime muutmise seaduse § 4, RT 2/3 — 1920.) Sellest järeldub, näiteks: kui abielumees ja -naine elavad lahus, kuid pole kohtu poolt lahutatud, ja abielumees avaldab soovi oma perekonnanime eestistamiseks, siis on tähtsusetu, kas abielunaine on selle eestistamisega päri või mitte. Sellest järeldub edasi: kui abielumees on välismaalane, kelle perekonnanime meie ametiasutused teadupärast üldse ei saa muuta (Perekonnanimede korraldamise seaduse § 8), ja tema naine on Eesti kodanik, siis naine oma perekonnanime muuta ega ka eestistada ei saa. Samuti ei saa abielunaine muuta oma perekonnanime, kui tema mees on teadmata kadunud, seni kui kohus pole tunnustanud meest surnuks

Balti eraseaduse muutmise dekreedid § 524 (RT 38 — 1934) põhjal.

Lapsed, kelle mõlemad vanemad on surnud või kelle vanemad pole esitanud perekonnanime muutmise sooviavaldust, ei saa esitada ühist perekonnanime muutmise sooviavaldust, vaid peavad asja algatama igauks omaette. Vanemate all tuleb mõista isa, kui ta on elus, vastasel korral ema.

Kui sooviavaldaja on noorem kui 18 aastat, on perekonnanime või nime muutmise sooviavalduse esitamiseks nõutav vanemate luba, või kui tal puuduvad mõlemad vanemad — vaestelastekohtu luba (Perekonnanimede korraldamise seaduse § 10), mis lisandatakse sooviavaldusele. Sellest järeldub, et alla 18-aastane kodanik peab ise sooviavaldusele alla kirjutama ja peab ühtlasi olema eas, kus ta saab aru oma soovist.

Sooviavaldust ei saa esitada teine kodanik üldvolituse põhjal. Küll aga saab teine kodanik esitada perekonnanime või nime muutmise sooviavalduse erivolikirja põhjal, milles peab olema tähendatud, millise uue perekonnanime või nime võtmise asjade ajamiseks on volikiri antud.

Kui kodanik on esitanud perekonnanime või nime muutmise sooviavalduse, tema soovi aga saab täita Perekonnanimede korraldamise seaduse §8 või § 25 põhjal perekonnanime või nime parandamise korras, tuleb sooviavaldus võtta perekonnanime, resp. nime parandamise sooviavaldusena. Peab märkima, et just selle küsimuse alal kipuvad omavalitsuste perekonnaseisuametnikud sageli patustama ja seega kodaniku kahjuks asja venitama, sest parandamise kord on lihtsam ja kiirem muutmise korras. On arusaadav, et paljude perekonnanimede juures võib tekkida kahtlus, kas küsimus on otsustatav parandamise korras (ega meie omavalitsuste perekonnaseisuametnikud pole keeleteadlased ja ega neil sageli pole kättesaadavad keeleteadlased, kes suudaksid anda õiget nõu), kuid sarnasel korral tuleb küsimus saata otsustamiseks Siseministeeriumile Perekonnanimede ja nimede korraldamise määruse § 2 põhjal, mitte aga asja katsuda lahendada perekonnanime muutmise korras, põhimõtte järgi: mis kindel, on kindel. Kuid arusaamatud on veel sageli korduvad nimede muutmise asjad juhtudel, kui nime saab muuta parandamise korras. Sageli saadetakse Siseministeeriumile hulk kuulutusi, millega lubatakse muuta Johannes Juhan'iks, Karl

Vallaomavalitsuste tulud 1935./36. a. ee

Tulude nimetus	Harju		Järva		Lääne		Petseri		Pärnu	
	Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%
1. Maksud:										
1. Kinnisvaramaksu valla osa	73.072.—	15,77	57.676.—	20,34	58.816.—	17,68	22 413.—	7,62	54.226.—	12,64
2. Kinnisvara lisamaks	42.732.—	9,23	37.333.—	13,17	26.059.—	7,90	41.529.—	14,13	32.956.—	7,68
3. Tulumaksu valla osa	18.330.—	3,96	11.261.—	3,97	14.362.—	4,35	10.723.—	3,65	16.325.—	3,80
4. Lisikumaks	193.948.—	41,86	105.072.—	37,05	145.877.—	44,22	141.356.—	48,09	169.642.—	39,54
5. Maks tööst. ja ärilistelt ettevõtetest	18.730.—	4,04	10.216.—	3,60	6.794.—	2,06	3.266.—	1,11	20.953.—	4,88
6. Maks aurumasinatelt	753.—	0,16	584.—	0,21	363.—	0,11	359.—	0,12	1.122.—	0,27
7. Maks mootoritelt	2.034.—	0,44	2.186.—	0,77	1.785.—	0,54	298.—	0,10	1.722.—	0,40
8. Maks jalgratastelt	12.327.—	2,66	6.223.—	2,19	10.264.—	3,11	762.—	0,26	6.434.—	1,50
12. Maks laada- ja turuplatsidelt	2.787.—	0,60	2.685.—	0,95	1.452.—	0,44	116.—	0,04	1.382.—	0,32
13. Maksude viivituse %	6.428.—	1,39	4.443.—	1,57	2.225.—	0,67	9.839.—	3,35	4.422.—	1,03
15. Maks dokumentidelt	2.374.—	0,51	1.589.—	0,56	1.547.—	0,47	2.525.—	0,86	2.319.—	0,54
16. Maksud jahipidamistest	1.287.—	0,28	773.—	0,27	882.—	0,27	120.—	0,04	1.389.—	0,32
17. Maks koortelt	2.580.—	0,56	1.306.—	0,47	796.—	0,24	500.—	0,17	1.937.—	0,45
§§ 9, 10, 11 ja 14. — Maksud veo-äripidajatelt, sõiduhobustelt, tõldadelt ja viiniaostulubade asemaks	220.—	0,05	6.—	0,00	—	—	—	—	—	—
Kokku ptk. 1	377.602.—	81,51	241.353.—	85,12	270.722.—	82,06	233.806.—	79,54	314.829.—	73,37
1. Valla varandused	7.050.—	1,52	3.571.—	1,26	3.062.—	0,93	442.—	0,16	4.211.—	0,98
2. Valla kapitalid	2.398.—	0,52	1.265.—	0,44	2.984.—	0,90	4.183.—	1,43	3.861.—	0,90
3. Valla asutised	9.618.—	2,08	6.266.—	2,21	3.772.—	1,15	2.498.—	0,85	7.042.—	1,64
4. Valla ettevõtted	120.—	0,03	—	—	1.255.—	0,38	500.—	0,16	590.—	0,14
5. Üldkulude tasu	15.517.—	3,35	6.234.—	2,21	3.307.—	1,00	6.144.—	2,09	9.283.—	2,16
6. Üldtoetused	160.—	0,02	750.—	0,26	—	—	100.—	0,03	850.—	0,20
7. Mitmesugused tulud	8.859.—	1,91	3.795.—	1,34	7.194.—	2,18	10.005.—	3,40	10.730.—	2,50
Korralised tulud kokku	421.324.—	90,94	263.234.—	92,84	292.296.—	88,60	257.678.—	87,66	351.396.—	81,89
Erakorralised tulud	41.947.—	9,06	20.303.—	7,16	37.588.—	11,40	36.255.—	12,34	77.693.—	18,11
Tulude kogusumma	463.271.—	100%	283.537.—	100%	329.884.—	100%	293.933.—	100%	429.089.—	100%
KULUDE NIMETUS.										
1. Vallavolikogu	4.710.—	1,02	4.385.—	1,55	5.394.—	1,64	5.799.—	1,97	5.954.—	1,39
2. Vallavalitsus	137.356.—	29,65	90.715.—	31,99	102.227.—	30,99	91.520.—	31,14	126.256.—	29,42
3. Sotsiaaladministratsioon	7.621.—	1,65	5.427.—	1,91	7.104.—	2,15	6.290.—	2,14	6.899.—	1,61
4. Heakord	12.086.—	2,61	4.911.—	1,73	4.770.—	1,45	7.493.—	2,55	6.139.—	1,43
5. Haridus	129.708.—	28,00	83.080.—	29,30	86.371.—	26,18	87.074.—	29,62	88.880.—	20,71
6. Hoolekanne	88.057.—	19,00	56.291.—	19,85	51.846.—	15,72	23.911.—	8,13	76.165.—	17,75
7. Valla ettevõtted	—	—	—	—	100.—	0,03	500.—	0,17	180.—	0,04
8. Valla üldvarandused	1.155.—	0,25	1.515.—	0,53	699.—	0,21	327.—	0,11	924.—	0,22
9. Valla kapitalid	2.432.—	0,52	1.295.—	0,46	8.823.—	2,67	4.910.—	1,67	2.814.—	0,66
10. Laenude ja % tasumine	18.161.—	3,92	4.304.—	1,52	10.934.—	3,31	4.303.—	1,46	18.911.—	4,41
11. Mitmesugused kulud	7.179.—	1,55	5.606.—	1,98	5.667.—	1,72	20.039.—	6,82	7.661.—	1,78
12. Tagavara summa	12.859.—	2,77	5.705.—	2,02	8.361.—	2,53	5.512.—	1,88	10.613.—	2,47
Korralised kulud kokku	421.324.—	90,94	263.234.—	92,84	292.296.—	88,60	257.678.—	87,66	351.396.—	81,89
Erakorralised kulud	41.947.—	9,06	20.303.—	7,16	37.588.—	11,40	36.255.—	12,34	77.693.—	18,11
Kulude kogusumma	463.271.—	100%	283.537.—	100%	329.884.—	100%	293.933.—	100%	429.089.—	100%

ja kulude kokkuvõtted rvete järel.

Saare		Tartu		Valga		Viljandi		Viru		Võru		Kokku	
Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%
29.866.—	11,91	98.906.—	14,63	22.624.—	13,52	57.406.—	13,40	95.825.—	16,58	45.822.—	11,05	616.152.—	14,28
18.766.—	7,48	62.037.—	9,17	12.44.—	7,43	37.959.—	8,86	52.756.—	9,12	28.524.—	6,88	393.075.—	9,11
11.347.—	4,52	25.907.—	3,83	5.032.—	3,01	11.675.—	2,73	22.939.—	3,97	18.608.—	4,49	166.509.—	3,86
95.789.—	38,19	309.221.—	45,72	68.128.—	40,73	163.914.—	38,27	203.479.—	35,20	192.648.—	46,46	1.789.074.—	41,46
5.054.—	2,01	18.496.—	2,73	8.181.—	4,89	10.272.—	2,40	33.716.—	5,83	14.743.—	3,56	150.421.—	3,49
122.—	0,05	3.042.—	0,45	787.—	0,46	1.450.—	0,34	910.—	0,16	1.493.—	0,36	10.965.—	0,25
1.073.—	0,43	1.508.—	0,22	343.—	0,21	1.770.—	0,41	2.765.—	0,48	1.059.—	0,26	16.543.—	0,38
6.958.—	2,77	5.211.—	0,77	1.406.—	0,84	6.665.—	1,56	12.469.—	2,16	2.066.—	0,50	70.785.—	1,64
460.—	0,18	1.202.—	0,19	479.—	0,29	1.096.—	0,25	2.334.—	0,40	800.—	0,19	14.793.—	0,34
1.952.—	0,78	7.173.—	1,06	1.984.—	1,19	5.111.—	1,19	11.242.—	1,94	6.305.—	1,52	61.124.—	1,42
853.—	0,35	3.586.—	0,53	377.—	0,22	1.628.—	0,38	2.866.—	0,49	2.492.—	0,60	22.156.—	0,51
662.—	0,26	1.648.—	0,24	1.033.—	0,62	1.415.—	0,34	1.726.—	0,30	1.003.—	0,24	11.938.—	0,28
—	—	3.547.—	0,52	1.031.—	0,61	2.448.—	0,58	2.052.—	0,36	1.541.—	0,37	17.738.—	0,41
—	—	—	—	23.—	0,01	20.—	0,00	60.—	0,01	5.—	00,0	334.—	0,01
172.902.—	68,93	541.484.—	80,06	123.832.—	74,03	302.829.—	70,71	445.139.—	77,00	317.109.—	76,48	3.341.607.—	77,44
1.526.—	0,60	10.661.—	1,58	7.105.—	4,25	7.115.—	1,66	4.246.—	0,73	10.110.—	2,44	59.099.—	1,37
750.—	0,29	5.116.—	0,76	2.232.—	1,33	4.085.—	0,95	11.503.—	1,99	1.898.—	0,46	40.274.—	0,93
2.055.—	0,82	14.084.—	2,08	3.249.—	1,94	27.689.—	6,47	21.562.—	3,73	4.326.—	1,04	102.161.—	2,37
—	—	—	—	—	—	—	—	350.—	0,06	60.—	0,01	2.875.—	0,07
6.742.—	2,68	17.941.—	2,65	3.583.—	2,14	6.773.—	1,58	19.394.—	3,36	7.721.—	1,86	102.639.—	2,38
630.—	0,29	633.—	0,09	—	—	912.—	0,22	100.—	0,02	—	—	4.135.—	0,09
3.935.—	1,56	13.745.—	2,03	6.985.—	4,18	7.289.—	1,70	41.635.—	7,20	6.339.—	1,53	120.511.—	2,79
188.540.—	75,17	603.664.—	89,25	146.986.—	87,87	356.692.—	83,29	543.929.—	94,09	347.563.—	83,82	3.773.302.—	87,44
62.303.—	24,83	72.675.—	10,75	20.284.—	12,13	71.556.—	16,71	34.162.—	5,91	67.063.—	16,18	541.829.—	12,56
250.843.—	100%	676.339.—	100%	167.270.—	100%	428.248.—	100%	578.091.—	100%	414.626.—	100%	4.315.131.—	100%
4.657.—	1,86	11.986.—	1,77	2.936.—	1,79	6.709.—	1,57	8.941.—	1,55	7.233.—	1,74	68.704.—	1,59
61.466.—	24,50	219.296.—	32,42	56.099.—	33,54	123.940.—	28,94	173.354.—	29,99	134.529.—	32,45	1.316.758.—	30,51
3.509.—	1,40	11.952.—	1,76	4.149.—	2,48	8.199.—	1,91	10.759.—	1,86	8.034.—	1,94	79.943.—	1,86
6.173.—	2,46	13.747.—	2,03	2.063.—	1,23	4.693.—	1,10	19.385.—	3,35	7.712.—	1,86	89.172.—	2,07
59.525.—	23,73	158.271.—	23,40	31.913.—	19,08	105.223.—	24,57	177.932.—	30,78	73.997.—	17,85	1.081.974.—	25,07
32.152.—	12,82	107.263.—	15,86	36.104.—	21,58	70.466.—	16,45	89.892.—	15,55	75.662.—	18,25	707.809.—	16,40
—	—	—	—	—	—	—	—	280.—	0,05	—	—	1.060.—	0,02
382.—	0,15	3.221.—	0,48	1.217.—	0,73	3.389.—	0,79	1.453.—	0,25	2.545.—	0,61	16.827.—	0,39
2.534.—	1,01	4.163.—	0,62	556.—	0,33	140.—	0,03	15.413.—	2,67	2.273.—	0,55	45.353.—	1,05
9.082.—	3,63	34.617.—	5,12	3.368.—	2,01	9.990.—	2,34	19.682.—	3,40	10.049.—	2,42	143.401.—	3,32
3.279.—	1,31	19.223.—	2,84	3.287.—	1,97	8.593.—	2,01	8.726.—	1,51	11.056.—	2,66	100.316.—	2,33
5.781.—	2,30	19.925.—	2,95	5.294.—	3,16	15.350.—	3,58	18.112.—	3,13	14.473.—	3,49	121.985.—	2,83
188.540.—	75,17	603.664.—	89,25	146.986.—	87,87	356.692.—	83,29	543.929.—	94,09	347.563.—	83,82	3.773.302.—	87,44
62.303.—	24,83	72.675.—	10,75	20.284.—	12,13	71.556.—	16,71	34.162.—	5,91	67.063.—	16,18	541.829.—	12,56
250.843.—	100%	676.339.—	100%	167.270.—	100%	428.248.—	100%	578.091.—	100%	414.626.—	100%	4.315.131.—	100%

Kaarel'iks, Georg Jüri'ks jne. Näib nagu poleks paljudel omavalitsuste perekonnaseisuametnikel teada Võõrapäraste nimede kirjutamise määrus (RT 15 — 1935) ja neile kättesaadatud nimestik võõrapäraste nimede kirjutusviisi kohta eesti õigekeelsuse eeskirjade kohaselt. Kui kodanik pöördub perekonnanime või nime muutmise sooviavaldusega Siseministeeriumi poole ja seda sooviavaldust saab täita parandamise korras, saadab ministeerium sooviavalduse lahendamiseks selle omavalitsuse perekonnaseisuametnikule, kus peetakse sooviavaldaja perekonnanimekirju.

Parandamise korras saab muuta ka võõrapärasteid nimesid ja, kui neile ei leidu vasteid eestipäraste nimede seas muuta nende kirjutusviisi eesti keele õigekeelsuse eeskirjade kohaselt. Võõrapärasteid perekonnanimesid parandamise korras muuta ei saa, sest Perekonnanimede korraldamise seaduse § 8 ütleb sõna-sõnalt: eestipäraste perekonnanime muutmise küllaldaseks põhjuseks ei tule lugeda asjaolu, et perekonnanime perekonnaraamatute järgi õigekirjutuse poolest ei vasta õigekeelsuse eeskirjadele. Sääraste perekonnanimede parandamine toimub nimeomaniku soovil Siseministri poolt antud juhtnööride alusel. Need juhtnöörid leiduvad Perekonnanimede ja nimede korraldamise määruses, kus samuti kõneldakse vaid eestipäraste perekonnanime parandamisest (§ 2). Vaatamata sellele parandavad mitmed omavalitsuste perekonnaseisuametnikud suurima südamerahuga Altman'i — Altman'iks, Bergsohn'i — Bergson'iks, Grünfeld'i — Grünvelt'iks jne. Just sarnaste perekonnanimede ortograafiliselt „parandamiste“ sooviavalduste esitamisel on omavalitsuste perekonnaseisuametnikudel hea juhus juhtida kodaniku tähelepanu sellele, et Altman ühe n on täpselt sama võõrapärane kui kahekordse n tähega ja et kodanik peaks enesele võtma sootuks uue eestipäraste perekonnanime, mitte aga nii väga muret kandma ühe „n“ pärast. Sarnased juhud on seetõttu eriti halvad, et nad ei käi Siseministeeriumi kontrolli alla, mispärast omavalitsuste perekonnaseisuametnikud võivad vabalt teha neid vigu. Muidugi tuleb eksitus ikkagi ilmsiks. Omavalitsuse perekonnaseisuametnik on kohustatud teatama tehtud perekonnanime parandamiseks sellele perekonnaseisuametnikule, kelle juures on registreeritud sooviavaldaja sünn, abielu ja tema laste sünn, selleko-

haste märkuste tegemiseks vastavatesse aktiraamatutesse (Perekonnanimede ja nimede korraldamise määruse muutmise määruse § 4 p. l., RT 90 — 1925). Perekonnaseisuametnikud, kes teevad neid märkusi aktiraamatutesse, on omalt poolt kohustatud teatama märkuse kandmisest Siseministeeriumile samasuguse märkuse kandmiseks meetrika- või aktiraamatute teistesse eksemplaridesse (Perekonnaseisuaduse, RT 191/192 — 1925, § 27). Kuid enne, kui Siseministeerium sellel teel saab teada tehtud veast, möödub palju aega. Sarnase perekonnanime „parandamine“ on iseenesest tühine, sest omavalitsuse perekonnaseisuametnik on otsustanud asja, mille otsustamiseks tal puudus õigus. Siseministeeriumil tuleb niisugusel juhul vormilise otsusega konstateerida vastava akti tühisust ja tehtud parandused perekonnaseisuametnikkude aktiraamatutes tulevad tühistada, kodanik aga ei saa kanda temale seadusvastaselt parandatud perekonnanime. Kõigest sellest nähtub, missuguseid ja kui palju aparate pannakse liikuma, kuipalju sunnitakse tööd tegema otsuse pärast, mis on tühine, mis ei oma seadusjõudu. Ametiasutused on teinud liigset ja asjatut tööd, kodanik on pettunud ja vihane ning perekonnanime „parandanud“ omavalitsuse perekonnaseisuametnik ise on asetanud ennast täbarasse seisukorda: tal on piinlik järevalve asutuse ees, tal on halb südametunistus ka vastava kodaniku ees, kes võib täie õigusega tema tegevuse vastu tõsta nurinat. Ja seda kõik seepärast, et omavalitsuse perekonnaseisuametnik ei lugenud hoolega seadust ja ei saanud jagu seaduse sihtidest.

Kui perekonnanime muutmise sooviavaldajaks on lahutatud naine ühes lahutatud abielust sündinud lastega, kes kohtuotsusega on jäetud ema juurde, siis Siseministeeriumis kujunenud praktika järgi ei ole nõutav lahutatud mehe nõusolek laste perekonnanime muutmiseks, kuna Perekonnanimede korraldamise seadus kui eriseadus ei sea üles säärast nõuet. Lahutatud mees võib säärasel juhul muidugi esitada vastuvalduse üldistel alustel. Kui lahutatud naine sarnaselt esitab perekonnanime muutmise sooviavalduse, tuleb temalt nõuda kohtuotsuse ärakiri, millest oleks näha, et lapsed on jäetud tema juurde.

Kui sooviavaldaja võtab mõnel põhjusel tagasi oma sooviavalduse (näiteks, temale ei meeldi uuena valitud perekonna-

nimi), milleks tal on õigus enne perekonnanime muutmise lõplikku otsustamist, siis sellest sooviavaldamise tagasivõtmisest Riigi Teatajas ei kuulutata, kuna säärasel kuulutamisel pole mingisugust mõtet. Tagasivõtmise sooviavaldus ei käi tempelmaksu alla tariifi nr. 1 erandi 42 (RT 43 — 1935) põhjal.

Kui omavalitsuse perekonnaseisuametnikul tekib üks või teine kahtlus perekonnanime või nime eestistamisel või halvakõlalise eestipärase perekonnanime muutmisel, esitab ta asja otsustamiseks Siseministrile Perekonnanimede ja nimede korraldamise määruse § 22 alusel samas paragrahvis pp. 1—6 loendatud juhtudel. Säärasel korral tuleb omavalitsuse perekonnaseisuametnikul asjale tingimata lisandada sooviavaldaja perekonnaseisutunnistus, varustatult Perekonnanimede korraldamise seaduse § 10 p. 1 ettenähtud andmetega, ilma milleta Siseminister ei saa otsustada asja. Seda kahjuks unustavad perekonnaseisuametnikud väga sageli ja tekitavad seega ülearust kirjavahetust ning asja viivitamist perekonnanime või nime eestistada sooviva kodaniku kahjuks. Kuigi perekonnaseisutunnistus lisandatakse toimetusele, on see tihti nii puudulik, et sellega suurt midagi pole peale hakata. Perekonnaseisutunnistus peab varustatud olema andmetega sooviavaldaja ja tema laste sünni registreerimise ja tema abielu registreerimise kohta, sest Siseminister peab teadma, missugustele perekonnaseisuametnikkudele tema pärast perekonnanime või nime muutmise lõplikku otsustamist peab saatma Perekonnanimede ja nimede korraldamise määruse § 5 põhjal otsuse ärakirju. Tihti juhtub, et andmed perekonnaseisutunnistusse on kantud ev.-luteriusu endiste personaalraamatute alusel, mis võib tekitada segadusi, kuna isiku sünd, näiteks, pole registreeritud selle koguduse raamatutes, mille personaalraamatute alusel temale avati perekonnakirjad. Otsuse ärakiri saadetakse sagedasti ebaõigesse kohta, sealt see

tuleb tagasi ja hakkab rändama mööda Eestit. Omavalitsuste perekonnaseisuametnikud kujutagu enestele ette, missugust tööd valmistab otsimine vanade kirikuraamatutes; näib, kui nad seda teaksid, hoolitseksid nad täpsemate andmete eest ega sunniks inimesi asjatult teha koormavat tööd.

Perekonnaseisutunnistustega juhtub teisigi viperusi. On tulnud ette juhtumeid, kus neis tunnistustes leiduvad kuupäevad on märgitud vana kalendri järgi! Neist vana kalendri aegadest peaksime ometi juba 17 aastat üle olema, kuid näib, nagu teeks see ülesaamine mõnele omavalitsuse perekonnaseisuametnikule veelgi raskusi. Muidugi, dokumendid, mille põhjal perekonnakirju korraldatakse, on väga tihti antud välja vana kalendri alusel. Iga omavalitsuse perekonnaseisuametnik peaks aga ometi ammugi kindlasti teadma, kuidas vana kalendri kuupäevi ümber arvata uue kalendri järgi. Ja perekonnakirjadest ja nende põhjal väljaantavatest perekonnaseisutunnistustest peaks see vana kalenderdamine ometigi lõplikult kaduma. Mõned perekonnaseisuametnikud märgivad perekonnaseisutunnistustes kuupäevad mõlema kalendri järgi, nähtavasti igaks juhuks! Ka seda pole vaja ja ei tule enam teha.

Perekonnaseisutunnistusesse märgitava isiku sünnikoha all märgitakse Eesti omavalitsus selle nimega, mida ta kannab tunnistuse väljaandmise ajal, või, kui ta on ühendatud mõne teise omavalitsusega või sootuks likvideeritud, selle omavalitsuse nimega, kelle koosseisus ta tunnistuse väljaandmise ajal esineb; nii näiteks tuleb märkiga Varangu vald (aga mitte enam Einmani vald), Kolovere-Kalju vald (aga mitte Kalju, resp. Kolovere vald), Viljandi vald (mitte enam Viiratsi vald) jne. Kui perekonnaseisu muudatuste registreerimine toimus välismaal, märgitakse koha nimetuse all ainult vastava välisriigi nimetus, näit. Soome (mitte Helsingi), Poola, Läti jne.

(Järgneb.)

Vallasekretäride palga ja tööolude korraldamisest.

Kuni 1917. aasta Vene revolutsioonini olid vallasekretäride ja nende abide palgad ja töötingimused enam-vähem rahuldavad. Revolutsiooni ja maailmasõja tagajärjel muutus seisukord põhjalikult elumaksumuse tõusu, rahakursi languse ja töö suurenemise tagajärjel. Vallavolikogud ei määranud vallasekretäridele ja nende abidele elumaksumusele vastavaid palku; samuti ei määratud ka tarvilikul määral raha vallasekretäride abide palkamiseks. Niisugune olukord tekitas suurt rahulolematust vallasekretäride hulgas ja nõuti üldiselt palkade ja tööolude korraldamist seadusandlikul teel. Neid asjaolusid arvesse võttes esitas Vallasekretäride Selts 1919. aastal Asutavale Kogule vastava seaduse eelnõu ja 4. mail 1920 võttis Asutav Kogu vastu „Ajutise seaduse vallametnikkude palga- ja tööolude korraldamise kohta (RT 69/70 — 1920). Selle seaduse põhjal oli maavolikogudel õigus vallaametnikkude palku ja tööolusid normeerida.

Ühed maavolikogud hindasid vallaametnikkude tööd vääriiselt ja toimetasid normeerimist õiglaselt, kuna teised maavolikogud vallaametnikkude olukorrast teisiti aru said ja normeerimist ebaõiglaselt toimetasid või üldse normeerimisest loobusid. Olukord muutus ebaõiglasaks ja mõnede maakondade vallasekretärid kavatsesid streikima hakata kui olukorda parandust ei looda. Neist asjaoludest tingituna Vallasekretäride Seltsi palvel esitas Vabariigi Valitsus Riigikogule „Vallaametnikkude palga- ja tööolude korraldamise ajutise seaduse muutmise seaduse“ eelnõu, milline seadus Riigikogu poolt võeti vastu 24. novembril 1932. (RT 92 — 1932.) Nimetatud muutmisseadusega anti Kohtu-Siseministrile õigus vallaametnikkude palga- ja tööolusid normeerida, millist normeerimise õigust on juba kasutatud. „Maakondade ajutise valitsemise seadusega“ RT 5 — 1934) anti maavolikogu õigused vallaametnikkude palkade ja tööaja normeerimise suhtes maavalitsustele ja mõned maavalitsused on seda õigust juba kasutanud.

„Vallavolikogude valimise ja vallavolikogude ning vallavalitsuse korraldamise seaduse“ §§ 78 ja 79 (RT 97 — 1926) korraldavad vallasekretäride kohustusi ja osalisi õigusi, kuid tasusid, tööaegu ning

vallakantselei töäjõudude arvu see seadus ei korralda. Nimetatud seaduse § 78 järgi on vallasekretäri peale pandud suured kohustused, nimelt vallavalitsuse kantselei ja asjaajamise juhtimine ja raamatute ning arvete pidamine. Peale selle on perekonnaseisu seaduse järgi nende peale pandud perekonnaseisuatmetniku ja valla kohtu seaduse järgi valla vaestelaste kohtu sekretäri ülesanded. Kõikide nende ülesannete täitmine nõuab vallasekretärit rohkem tööd, suurt jõupingutust ja täpsust. Vallasekretär peab olema osav administriraator ja kantseleijuhataja, hea seadustundja, bilansivõimeline raamatupidaja, majandusteadlane jne. Praeguste vallasekretäride kohta võib ütelda, et nad vastavad neile nõuetele ja Vallasekretäride Seltsi mitmeaastase tegevuse ja nõudmiste tagajärjel on nüüd kõikides valdades ametis ainult kutseõiguslikud vallasekretärid. Selles suhtes on vallaomavalitsused paremas seisukorras mõnest teisest omavalitsuse või riigi asutusest, kus ametnikelt kutseõiguse evimist ei nõuta.

Üldine majanduslik seisukord on stabiilseks kujunenud, elumaksumus üle riigi enam-vähem ühesugune ja vallasekretäride, nende abide ja kantseleiametnikkude palgad peaksid vastama elumaksumusele ja ametile, samuti ka kantselei töäjõudude arv töörohkusele ja olukorrale. Vaadeldes praeguseid palku ja töäjõudude arvu tuleb paratamatult tunnustada, et need kaugeltki ei vasta ajanõuetele ja olukorrale. Igas maakonnas on normeerimisi teostatud isesuguselt ja nii mõneski maakonnas mitteõiglaselt. See asjaolu on esile kutsunud normeerimise vajaduse üleriiklikult ja ühisest keskkohast, nimelt Siseministri poolt. Normeerimisel tuleb arvesse võtta asjaolu, et põhipalga oma ametnikele maksma peavad vallad, kuna perekonna-abirahad, teenistusvanuse lisatasud ja arstiabi peaksid andma vastavad maavalitsused. Niisuguse kulude jagamise mooduse juures ei eelista vallad noori ja vallalisi ametnikke, vaid siis on vallal kanda olevate kulude suhtes võrdsed niihästi noored kui ka vanad ja vallalised kui ka perekonnaga ametnikud. Kui nimetatud lisatasu maksmise kohustus valdade peale panna, siis katsuvad vallad lahti saada vanematest vilunud ja perekonnaga ametnikest, missugune asjaolu riiklike huvidega kooskõlas pole. Lisatasude maksmise

maakondade peale panemisega ei kerki esile mingisuguseid raskusi, sest suurem osa maakondi on seni neid lisatasusid maksnud ja ainult mõni maakond ei ole seda teinud. Asjaolu ei muuda ka see, kas maavalitsused on omavalitsuse või riigi asutised, sest näiteks on valla kooliõpetajad omavalitsusteenijad, kuid saavad osa palka vallalt ja teise osa riigilt, kuna arstiabi maavalitsuse kanda jääb. Palganormid tuleksid ühtlustada riigiteenijate vastavate palganormidega; nii peaksid vallasekretäride palgad võrduma riigiasutiste bilansivõimeliste raamatupidajate ja jaoskonna juhatajate palkadele, vallasekretäride abide palgad riigiasutiste asjaajajate palkadele ja kantseleiametnikkude palgad riigiasutiste kantseleiametnikkude palkadele. Sellega seatakse jalule enne 1917. aastat maksev olnud õiglase olukord. Tööjõude tuleb vallakantseleisse niipalju ametisse palgata, nagu seda töörohkus nõuab, arvestades sellega, et vallakantseleides töötavate isikute tööaeg oleks sama pikk kui riigiasutistes.

Vallasekretäridele tuleb anda vallavalitsuste poolt tasuta korter vallamajas ühes tarvilikkude kõrvalruumidega ja kütte ja valgustusega, sest valla- kui ka riiklikkudest huvidest tingituna vallasekretärid peavad elama vallamajades ja natuuras antavat korterit ei tule käesoleval normeerimisel arvestada palga lisana.

Uute ajakohaste palganormide maksmapanekul tuleb vallasekretäridel, nende abidel ja kantseleiametnikkudel loobuda kõrvalteenistustest ja lisatulude hankimistest, mida nad seni olid paratamatult sunnitud tegema, sest ametlikud tasud olid väikesed ega võimaldanud vääriliselt ära elada. On kõigiti valla kui ka riigi huvides, kui nimetatud ametnikud kogu oma tööjõu pühendaksid vallavalitsuse tööle. Ajakohaste tasu ja tööjõu normide maksmapanekul neil ei tarvitseks karta mõnede kodanikkude ähvardusi ega tegevust, mis suunatud nimetatud vallaametnikkude majandusliku ja õigusliku olukorra halvendamiseks, juhtudel kui vallaametnikud ei rahulda kodanikkude mitteseaduslikke nõudmisi.

Ettetoodud asjaolusid arvesse võttes, Vallasekretäride Selts soovitab üldriiklikkudes huvides panna maksma järgnev määrus vallaametnikkude palga- ja tööolude korraldamise kohta:

§ 1. Vallavalitsused on kohustatud vallakantseleisse ametisse palkama peale

vallasekretäri kantselei tööjõude vähemalt: valdades 1000—2000 elanikuga — ühe kantseleiametniku;

valdades 2001—2500 elanikuga — ühe sekretäri-abi;

valdades 2501—3500 elanikuga — ühe sekretäri-abi ja ühe kantseleiametniku;

valdades 3501—4500 elanikuga — ühe sekretäri-abi ja kaks kantseleiametnikku;

valdades 4501—6000 elanikuga — ühe sekretäri-abi ja kolm kantseleiametnikku;

valdades üle 6000 elanikuga — kaks sekretäri-abi ja kolm kantseleiametnikku;

M ä r k u s: Vallasekretäri-abiks võib olla isik, kes evib vallasekretäri kutse, või on vähemalt kolm aastat töötanud vallakantseleis ametnikuna.

§ 2. Vallavalitsuste poolt vallasekretäridele makstava palga alammäärad on valdades kuni 2000 elanikuga 120 krooni kuus ja valdades üle 2000 elanikuga 130 krooni kuus. Peale rahapalga vallavalitsus peab vallasekretärile andma tasuta korteri vallamajas ühes tarvilikkude kõrvalruumidega, kütte ja valgustusega ning vallamaja juures oleva aiamaaga.

§ 3. Vallavalitsuse poolt vallasekretäri abile makstava palga alammäär on 80 krooni kuus ja kantseleiametniku palga alammäär 50 krooni kuus.

§ 4. Vallasekretäridele, nende abidele ja kantseleiametnikele tuleb anda vastava maavalitsuse kulul ja korraldusel perekonna abiraha ja teenistusvanuse lisatasu samas suuruses ja korras nagu seda antakse riigiteenijaile riigivalitsuse poolt.

§ 5. Vallasekretäridele, abidele, kantseleiametnikkudele ja nende perekonnaliigetele tuleb anda vastava maavalitsuse kulul ja korraldusel arstiabi nagu seda antakse valla algkooliõpetajatele ja nende perekonnaliigetele.

§ 6. Vallasekretäridele, nende abidele ja kantseleiametnikele tuleb anda puhkust samadel alustel ja korras nagu seda antakse riigiteenijaile riigiteenistuse seaduse põhjal.

§ 7. Puhkusel viibiva vallasekretäri kohuseid täidab tema abi või naabervalla sekretär asjaosaliste omavahelisel kokkuleppel ja järelevalve asutise teadmisel.

§ 8. Vallasekretäri abid ja kantseleiametnikud määratakse ametisse ja vabastatakse ametist vallavalitsuse poolt vallasekretäri ettepanekul, kusjuures lahkar-

vamuste korral otsustab asja lõplikult järeivalve asutis.

§ 9. Vallasekretäri abid ja kantsleiametnikud alluvad peale vallavalitsuse oma ametis otseselt vallasekretärile ja töötavad tema juhatusel ja järeivalvel.

§ 10. Käesoleva määruse maksma hakkamisega kaotavad oma maksvuse kõik maavolikogude, maavalitsuste ning teised otsused vallaametnikkude palga- ja tööolude korraldamise asjus.

Vallavalitsused ja seltskonnategevus.

Praegune ülemineku ajajärk on pannud meie vallaomavalitsuste peale terve rea mitmesuguseid uusi ülesandeid, millistest endisel n. n. „vana vaimu“ ajajärgul neil ei olnud aimugi. Eeskätt tuleks siin mainida kindlakäeliste vallavanemate juhtide nõuet, kes tõeliselt väärilised oleks valdade eesotsas vallavalitsejatena seisma. Siis veel kindla korra ja distsipliini nõudmine vallavalitsuste asjaajamises ja arvepidamises ning rida teisi nõudmisi, millised kõik peale 12. märtsit 1934. a. meie valdade suhtes tõsiselt päevakorradele on kerkinud.

Kuid lisaks nendele n. n. ametlikele ülesannetele on meie valdadele viimasel ajal osaks saanud ka mitmesugustest seltskondlistest üritustest osavõtmine. Siin võiks mainida aktuste korraldamisi vabariigi aastapäeva puhul, nimede ja perekonnanimede muutmise aktsioonidest osavõtmist, raamatuaasta juubelipidustuste korraldamist kohtadel jne. Kõik puha seltskondlike tegevuse aktsioonid, milliste korraldamisest vallavalitsusi on *palutud* osa võtta, kuna vallavanemad ja vallasekretärid on meil just nendeks kohtadel olevateks tegelasteks, kes valla rahvaga alalises kõige suuremas kontaktis seisavad ning kelle algatustel seega valla rahva seas ka kõige suurem mõju ja tagajärg on.

Aga siin tuleb kõige pealt märkida, et vallavanematele ja vallasekretäridele ei ole eelpool tähendatud seltskondlike aktsioonide korraldamine *mitte sunduslikult peale pandud*, vaid neid on *selleks palutud*, on soovitavaks peetud, et vallavanemad nende aktsioonide algatamise kohtadel eneste peale võtaks. Kuid kahjuks pole vallavanemad sellest mõnel pool aru saanud, vaid on võtnud palve ja soovitavaks pidamise puht ametliku käsuna. Seda tunnistab piltlikult ühe vallavanema ametlik läkitus vallas asuvaile seltskondlike organisatsioonide esindajaile raamatuaasta juubelipidustuste korraldamise asjus. Selles läkituses kutsub vallavanem

need ja need seltskondlike organisatsioonide esindajad seks ja seks kuupäevaks ajutise maavalitsuse esimehe korraldusel vallamajja kokku raamatuaasta kohaliku komitee moodustamiseks!

Niivõrd kategooriliselt ja ametlikult, õigemini — bürokraatlikult ei mõtelnud küll tähendatud ajutise maavalitsuse esimees siis, kui ta oma ringkirja vallavanematele raamatuaasta juubeli pühitsemise asjus laiali saatis. Kuid mõned vallavanemad on võtnud maavalitsuse esimehe ringkirja vägagi ametlikult ja saanud otse *käsud* seltskondlike organisatsioonide esindajaile määratud tähtpäevaks vallamajja ilmumiseks. Vallavanematel ja eriti sel vallavanemal, kellest praegu jutt, näib arvamine olevat, et praegusel ajal ka seltskondlist tegevust ilma käsuta korraldada ei saa.

Niivõrd tardunud aga asi siiski veel ei ole. Ka vallavalitsustel ei tarvitse meil seltskondlike ürituste algatamisel sugugi bürokraatlikku tooni võtta ja ainult käske laiali saata, vaid seltskondlik tegevus võib ka vallavalitsuste eestvõttel toime tulla kõigis neis raamidest, mis on maksvad tavaliselt seltskonnatöös, nimelt vastastikune usaldus, üheväärilisus ja vaba tahe — ilma mingisuguse ametlikkuse ja bürokraatlikkusest. Vallavanematel tuleks seltskondlike ürituste algatamisel ikkagi kõige pealt meele pidada seda tõsiasja, et nemad on *valla rahva poolt valitud omavalitsustegelased*, kellele ei sobi seltskondlike küsimuste alal otse käsutama hakata, vaid kes seltskondlike ürituste algatamisel peavad käima oma kaaskodanikkudega enam-vähem käsikäes.

Sootuks teine on aga asjaolu siis, kui päevakorda kerkib mõne seaduse või määruse täitmise küsimus. Siis vallavanem ja vallavalitsus peavad kui riigivõimu kohapealsed esindajad, kõigi seaduslike abinõudega nõudma valla rahvalt nende seaduste ja määruste vankumata täitmist. Vastasel juhul langeksid vallavanemad ja vallavalitsused ise karistuse alla, nagu see

alles hiljuti Kuimetsa vallavalitsusega Harjumaal juhtus, kus vallavalitsus ter- ves koosseisus kohtuotsusega kolmeks ööks-päevaks aresti mõisteti selle eest, et nad olid seaduste ja määrustega nende peale pandud ülesanded klassiteede kor- rashoiu alal vallas täitmata jätnud. Nii kaugele ei tohi meie vallavanemad ja val- lavalitsused kunagi laskuda!

Lõpuks võiks küsida, kas on sünnis ja otstarbekohane panna vallavalitsuste pea- le seltskondliste ürituste algatamist, nagu seda meil viimasel ajal on tehtud? Siin võib vastus olla *ainult jaatav*, sest on ju meil vallavanemad ja vallavalitsused pea ainukesed tegelased maal, kes vallarah- vaga kõige tihedamalt kokku puutuvad.

Ja vallasekretärid — need meie maarahva närvikavad, nagu neid viimasel ajal ni- metatakse — on ju alati olnud ja on ka praegugi vallarahva leksikonid, kellelt igal juhul ja igas asjas vallarahvas nõu ning juhatust küsib. Kes võiks siis veel paremini igasuguseid seltskondlike ja rahvuslike ürituste aktsioone algatada, kui mitte vallavanem, vallavalitsus või vallasekretär?

Kadugu ainult bürokraatlikkus ja käs- kiv ametlik toon ning asemele tulgu sõb- raliku koostöö vaim, mis on omane selts- kondlikus elus igal pool. Siis võivad meie vallavalitsused endid suure eduga ka seltskondlikule tööle rakendada.

K—e.

Omavalitsuste tegelasi.

Aleksander Beläjev †

16. oktoobril suri Eesti Maaomavalit- suste Liidu nõukogu liige ja Jõhvi valla- vanem *Aleksander Beläjev* täies mehe eas, 43 a. vanaduses. 20. oktoobril sängitati ta mulda Jõhvi kalmistule. Kuri kopsu- tiisikus murdis maha innuka omavalit- suse- ja seltskonnategelase.

Aleksander Beläjev oli pärit Jõhvi val- last, kus ta isa praegugi peab talu; töötas esiteks kodus, siis maailmasõja ajal Jõhvi

postkontoris, vabadussõjas miilitsa orga- niseerijana ja politseinikuna, pöördus ta- gasi isa talu ja aastat 7 tagasi ostis ene- sele talu Ediselt, mida pidas ja korrastas kuni surmani. Lahkunu oli Jõhvi valla- vanemaks ühtjargi 9 aastat, Alutaguse põllumeeste esindaja viimase Viru maa- volikogu liikmeks kuni selle tegevuse lõpe- tamiseni ja Eesti Maaomavalitsuste Liidu liikmeks alates 1934. a.

Soovime rahulikku puhkamist väsinud töömehele.

Küsimusi ja vastuseid.

Küsimus nr. 38. Valla omanduseks läinud maade ja hoonete vararaamatusse kandmisest. Omavalitsuste ja üldkasul. organisatsioonide maaga varustamise seaduse põhjal andis vaba- riigi valitsus vallaomavalitsustele tasuta maad, nagu vallamaja krunt, koolide krundid jne. juba 1932. a. omanduseks. Rendilepingud Põllutöö- ministeeriumiga lõppesid ka juba 1934. a. 1. maist. Kuidas tuleb nende maaüksustega ar- vestada ja kuidas tulevad nad valla kinnisvara- de raamatusse sissekanda? Praegu on kaardid veel tegemata, aga tegelikult on need maaüksu- sed praegu valla omanduses. Kas tulevad nad vallavalitsuse poolt ära hinnata ja kinnisvarade raamatusse nende tegelik hinnaväärtus sissekan- da?

X vallasekretäri abi.

Vastus: Valla omanduseks läinud maad ja hooned tulevad kanda valla vararaamatusse peale nende kinnistamist valla nimele kinnistus-

aktis tähendatud hinnaga. Kui maad ja hooned on antud vallale tasuta ja kinnistusaktis hinda tähendatud ei ole, siis määrab nende hinna val- lavolikogu. Hindamise aluseks tuleksid võtta samad normid, milledega ümbruskonnas on riigi maid ja hooned müüdud.

Küsimus nr. 39. Vallavalitsuse kantseleitöö jaotusest sekretäri ja selle abi vahel. Vallava- litsuse tööjaotuses on ettenähtud, et arvepida- mist teostab vallasekretäri abi. Ühtlasi ka ar- vepidamisega seoses olev töö kuulub vallasekre- täriabile. Kas on sekretäri abi vastutav oma töö eest, kui juhtub arveraamatusse mingisugu- ne viga? Või on selle eest vastutav vallasekre- tär? Kas on abile vallavalitsuse otsusega mää- ratud tööjaotuse kavaga õigus ka allakirjutada arvepidamises tarvisminevatele dokumentidele? Ja kas üldse saab tööjaotuses ettenäha, et abi teostab arvepidamist?

X vallasekretäri abi.

Vastus: Vallavalitsusel on õigus ja otse kohuseks jaotada ja määrata nii oma liikmete kui vallavalitsuse teiste ametnikkude ametialased ülesanded, milliseid keegi peab täitma. Iga ametnik vastutab eestkätt ise oma tegevuse eest. Kui vallavalitsuse kantseleitöö jaotusega arvepidamine on pandud vallasekretäri abile siis on tema vastutav ka seal juhtuvate vigade eest, kusjuures sekretäri võib süüdistada oma abi tegevuse hooletus järelevalves, kontrollimatuses ja vigade tekitada laskmises. Arvepidamise dokumentidele allakirjutamise õigust vallasekretäri abil ei ole. Vallavolikogude valimise ja vallavolikogude ning vallavalitsuste korraldamise seaduse (RT 97 — 1926) § 83 järgi vallavalitsuse kirj vahetuse ja dokumendid kirjutab alla vallavanem või tema abi ja vallasekretär.

Küsimus nr. 40 Vallavalitsuse kantseleisse lisatööjõu võtmisest. Vallasekretär vallavalitsuse loal võttis vallakantseleisse lisatööjõu kuni eelarveaasta lõpuni ja tööjõud sai ka selle aja eest tasu. Kuna palgalist lisatööjõudu ette ei olnud nähtud, siis vallavalitsus järgneva aastaks ei võtnud ka krediiti eelarvesse üles. Volikogu aga tahtis, et lisatööjõud oleks ja määras selleks krediiti eelarve vastuvõtmisel. Kas on siis vallavalitsus kohustatud pidama kantselei lisatööjõudu kui volikogu eelarvesse võtab summa üles? Või on vallavalitsusel õigus selle summaga toimida nii kuidas ta ise hääks arvab?

X valla kantseleitööjõud.

Vastus: Vallavolikogude valimise ja vallavolikogude ning vallavalitsuste korraldamise seaduse (RT 97 — 1926) § 79 järgi vallavalitsuse ametnikud (peale sekretäri, kelle valib volikogu) määrab ametisse ja vabastab ametist vallavalitsus. Oma õigusi ja kohuseid vallavalitsus ei ole õigustatud andma edasi ei vallasekretärile ega kellegile teisele, vaid peab neid tarvitama ja täitma ise. Vallavalitsusel ei ole õigust lubada kantselei lisatööjõu palkamist vallasekretärile ja viimasel ei ole õigust tarvitada seda seaduse vastast luba ega palgata kantseleisse lisatööjõude. Kui vallaametnikkude palga ja tööolude korraldamise seaduse (RT 69/70 — 1920) alusel antud kohusliku määrusega lisatööjõu võtmine valla kantseleisse ei ole tehtud vallale kohuslikuks ja vallavalitsus seda ka tarvilikuks ei pea ega ametisse ei võta, siis jääb vallavolikogult selleks määratud krediit vabaks, mida võib kasutada samuti kui muidki vabasid krediite.

Küsimus nr. 41. Vallakäskjala kohuste täitmisest ja vastutusest. Vallavolikogude valimise ja vallavolikogude ning vallavalitsuste korraldamise seaduse § 78 alusel on vallasekretär vallavalitsuse kantselei ja asjaajamise juhiks ja vastutab selle tegevuse eest. Igasuguste käskude, korralduste ja kutsete laiali kandmiseks on ametis vallakäskjalg, kes oma tegevuses peaks alluma kantselei juhile. Vallakäskjalg on juba üle 60 a. vana ja oma kohused omapead üle annud oma alaealisele pojale, kes kõik kohused täidab isa eest, kuna aga isa ainult alla kirjutab, nagu oleks tema kõik ise teinud.

Kas on sarnasel vallakäskjala tegevusel ka vastutav vallasekretär, kui teadlik, et allakirjutaja ei ole isiklikult ühte ehk teist asja teinud?

X. vallasekretär.

Vastus: Igaüks vastutab ise oma tegude ja toimetuste eest, keegi ei vastuta teise eest, järelikult ei ole ka vallasekretär vastutav vallakäskjala tegude eest. Küsimusest ei selgu, milliseid oma kohuseid vallakäskjalg laseb täita oma pojal ja tõestab oma allkirjaga, nagu oleks need ise täitnud. Üldiselt ei ole õige teiste toimetuste omaks võtmine ja oma allkirjaga tõestamine. Mõnel juhul ei ole aga selles ka midagi korravastast ja ese on lubatav, nagu näiteks: kui vallavalitsuse arveraamatuid peab ja kuubilansid koostab vallasekretäri abi, sekretär aga need oma allkirjaga tõestab.

Küsimus nr. 42. Veeühingute kraavitöödel töötavate kinnitamisest õnnetusjuhtumite vastu. Kas kuuluvad Ühistegeliste ja omaval. asutuste ettevõtete tööliste kinnitushübisuse alla ka veeühingu liikmed, kes töötavad samas ühingus kraavitöödel, kus nad liikmeks, oma osamaksu arvel? Kaevatavad veejuhtmed on veeühingu töökavas.

Vastus: Tööstusliku töö seaduse (VSK XI k., 2. j. 1913) § 375 järgi kuuluvad kinnitamisele õnnetusjuhtumite vastu kõik isikud, kes töötavad või teenivad ettevõttes lepingulises vahekorras. Kui veeühing laseb kaevata kraave, siis selles ettevõttes tasu eest tööle rakendunud isikud, ükskõik millisel arvel seda tasu saavad, on ühinguga lepingulises vahekorras ja kuuluvad ühtviisi kinnitamisele õnnetusjuhtumite vastu.

Küsimus nr. 43. Valla kaevude arvestamisest. Kas vallavalitsuse kinnisvarade raamatus kuuluvad arvestamisele ka valla kaevud?

X vallasekretäri abi.

Vastus: Valla kaevud, aiad, puud ja põõsad valla hoonete ümbruses on maa ja hoonete päraldised, ei moodusta eraldi kinnisvarasid ega kuulu eraldi arvestamisele kinnisvarade raamatus.

Vastutav toim.: A. Loorits. Väljaandja: Eesti Maaomavalitsuste Liit.

Trükkikoda J. Roosileht & Ko. Tallinnas, Lühikejalg 4.